

sunt, compensations fieri possunt⁹. — § 6. Quod in anno dicitur, potest dici et in sex mensibus, si his in anno fructus capientur: ut est in locis irriguis. — § 7. Et in pluribus annis idem potest: ut in sylva radua. — § 8. Item si locatio agri talis sit, ut super annuam mercedem quinquennium quoque aliquid amplius prestaretur: in eo enim quod amplius est, tempus ad quinquennium computamus. — § 9. Non solum autem de fundo, sed etiam de pecore, idem dicimus: ut lana ovium factus pectorum prastaretur: quare enim, si maritus prope partum oves doti accepit, item proximas tonsuræ, post partum et tonsas oves, protinus divitio facta, nihil reddat? nam et hic fructus toto tempore, quo curantur, non quo percipiuntur, rationem accipere debemus. — § 10. In servis quoque anni ratio habetur, si in annum forte opera ejus locata sunt: ut præteriti temporis ad maritum, post divortium autem ad mulierem operæ pertineant. — § 11. De pensionibus¹⁰ quoque prædiorum urbanorum idem est quod in fructibus rusticorum. — § 12. Si fundum viro uxori in dote dederit, isque inde arbores deciderit: si haec fructus intelleguntur, pro portione anni debent restituiri. Puto autem, si arbores cadue fuerint, vel gremiales, dici oportet, in fructu cedere: si minus, quasi deteriore fundum fecerit maritus, tenebitur. Sed et si tamen tempore cediderint, dici oportet, pretium earum restituendum mulieri, nec in fructum cedere; non magis, quam si thesaurus fuerit inventus: in fructum enim non computabitur, sed pars ejus dimidia restituerit, quasi in alieno inventi. — § 13. Si vir in fundo mulieris dotali lapidicinas marmoreas invenerit¹¹, et fundum fructuose ficerit: marmor, quod cassum neque exportatum, est mariti, et impensa non est ei præstanda¹²: quia nec in fructu est marmor, nisi tale sit, ut lapsi ibi resuscitatur: quales sunt in Gallia, sunt et in Asia. — § 14. Sed si cretinae, argenteofinae, vel auri, vel cuius alterius materie sint, vel arenae, utique in fructu habebuntur¹³. — § 15. Interdum marito de fructibus a muliere caverit¹⁴, et nihil retinet, si fructibus stantibus fundum mulier recipiet. Interdum retinet tantum maritus, et nihil restituet: id est, si non plus erit, quam pro portione eum retinere oportet: interdum vero [et] reddet, si plus perceperit, quam eum retinere oportet. Eadem conditio erit etiam, si cum socero, vel cum herede alterius, de dote agatur. — § 16. Impendi autem fructuum percipiendorum¹⁵ causa, Pomponius ait, quod in arando serendo agro impensis est: quodque in tutelam edificiorum, agrum servum curandum: scilicet, si ex edificio vel servo fructus aliqui percipiebantur. Sed haec impensa non pertinet, cum maritus fructum totum anni retinet: quia ex fructibus prius impensis satisfaciendum est. Plane si novam villam necessario exstruxit, vel veterem totam sine culpa sua collapsam restituerit, erit ejus impensa petitio: simili modo et si pastina instituit: haec enim impensa aut in res necessarias aut utilies cedunt, parvumque marito actionem.

8. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Si fundus in dote datus sit, in quo lapsi ceditur, lapidicinarum commodum ad maritum pertinere constat: quia palam sit, eo animo dedisse mulierem fundum, ut iste fructus ad maritum pertineat: nisi si contraria voluntatem in dote danda declaraverit mulier. — § 1. Quid in se menum erogatur, si non responderint messes, ex vindemia deducetur: quia totius anni unus fructus est.

9. POMPONIUS, lib. 14, ad Sabinum.

Si mors per mulierem fuit, quo minus dote recipere, dolum malum dumtaxat in ea re, non etiam culpan maritus prestare debet: ne facto mulieris in perpetuum agrum ejus colere cogatur: fructus¹⁶ tamen, qui pervenissent ad virum, redduntur.

10. Idem, lib. 15, ad Sabinum.

Si ab hostibus capta filia, que nupta erat, et dote a patre profecta habebat, ibi decesserit: puto dicendum, perinde observanda omnia, ac si nupta decessisset: ut, etiamsi in potestate non fuerit patris, dols ab eo profecta reverti ad eum debeat. — § 1. Si vir uxore suam occiderit, dotes actionem heredibus uxoris dandam esse Proculus ait; et recte: non enim æquum est, virum ob facinus suum dote[m] sperare lucrifacere. Idemque et e contrario statuendum est.

11. Idem, lib. 16, ad Sabinum.

Si alienam rem sciens mulier in dote dederit, reddenda ei est, quasi suam dedisset: et fructus quoque pro¹⁷ portione anni, quo divortium factum est.

⁹ Vide tamen L. un. 2, 5. C. de rei uxor. act. — 10. L. 19, supr. de hered. petit. — L. 35, 2 pr. — 13. L. 9, 2, supr. de hered. — 14. L. 55, inf. h. t. — 15. L. 1, in fin. inf. de im- pensa in ret. dotal. — 15. L. 38, 2, supr. de usur. — 17. L. 7, 2, supr. h. t.; L. un. 2, 9, C. de rei uxor. act. — 18. L. 50, inf. de re judicat. — 19. L. 24, in fin. inf. d. t.; vide tamen L. 18, in pr. inf. h. t. — 20. L. 7, in pr. inf. de except. — 21. L. 25, inf. de ju-

12. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Maritum¹⁸ in id quod facere potest, condemnari, exploratum est: sed hoc heredi¹⁹ non esse præstandum:

13. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

14. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Alia causa est defensoris²¹: quem placet sufficienter videri defendisse, si tantum uxori præstet, quantum consequeretur si ipsum maritum convenisset. — § 1. Eleganter querit Pomponius lib. 18 ex Sabino, si paciscatur maritus, ne in id quod facere possit condemnetur, sed in solidum, an hoc pactum servandum sit? Et negat servari oportere: quod quidem et mihi videtur verum: namque contra bonos²² mores id pactum esse, melius est dicere: quippe cum contra receptam reverentiam, quæ mari- tis exhibenda est, id esse appareat.

18. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Rei judicata²³ tempus spectatur, quatenus maritus facere potest. — § 1. Heredi mariti, licet in solidum condemnetur, compensations²⁴ tam- men, qua ad pecuniarium causam respiciunt, proderunt, ut hoc minus sit obligatus: veluti ob res donatas, et amotas, et impensas: morum vero coercionem non habet. — § 2. Socero²⁵ quoque, cum quo nurus de dote agit, idem honor habetur, ut in id damnetur quod facere posse:

16. POMPONIUS, lib. 16, ad Sabinum.

Quia parentis locum socer obtinet.

17. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Ex diverso si socer ex promissione a marito conveniatur, solet queri, an idem ei honor habendus sit? Neratius²⁶ libris Membranarum et Proculis scribunt, hoc justum²⁷ esse. — § 1. Item si mulier ex promissione conveniatur, magis placuit, defendandam eam per exceptionem. Idem et Proculus ait: sicuti, cum socia fuit, dabitur ei exceptio: quamvis jure civili sit obligata. — § 2. Si in judicio dotes iudex, ignorantia juris lapsus, condemnaverit maritum in solidum: Neratius, Sabinus, doli exceptione eum uti oportere, ait: caque tutum fore.

18. POMPONIUS, lib. 16, ad Sabinum.

Etiam filios mulieris, qui patri heredes existiterunt²⁸, in id quod latere possunt, condemnandos Labeo ait. — § 1. Licit in dotalibus rebus non solum colum²⁹, sed et culpam maritus præstet; cum tamen queritur in judicio de dote, an facere possit, dolus dumtaxat comprehenditur: quia in rerum ipsis administratione non erat ab eo culpa exigenda: quamquam eum dumtaxat dolus ei nocere putem, si facere non possit, quem propter uxorem adhibuit, ne ei solidum solveret; non propter quemlibet alium. Offlius autem aiebat, si solo mariti res dotalis interest, et alioquin solvendo non esset; quamvis nihil dolo fecisset, quo minus solvendo esset; perinde tamen eum damnandum ejus rei dotalis nomine, in qua colum fecisset, atque si dolo ejus factum esset, quo minus facere possit. Ceterum, si circa interitum rei dotalis dolus malus et culpa mariti absit, actiones solas, quas eo nomine quasi maritus habet, praestandas mulieri: veluti furti, vel danni injurie.

19. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Si mulier diverterit, et judicio de dote contestato reversa fuerit in matrimonium: redintegrato matrimonio exspirat judicium, et omnia in statu pristino manent.

20. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quamvis mulier non in hoc accipiat constante matrimonio dote, ut æ³⁰ alienum solvat, aut prædia idonea emat³¹: sed ut liberis ex alio regentibus, aut fratribus³², aut parentibus consuleret, vel ut eos ex hostibus redimeret: quia justa et honesta causa est, non videtur male accipere: et ideo recte ei solvitor: idque et in filiis familiars observatur.

21. ULPIANUS, lib. 5 Disputationum.

Sed et si ideo maritus ex dote expendit, ut a latronibus redimere necessarias mulieri personas, vel ut mulier vinculis vindicet de necessariis suis aliquem, reputatur ei id quod expensum est: sive pars dotes sit, pro ea parte; sive tota dotes sit, actio dotes evanescit. Et multo magis idem dicendum est, si socer agat de dote, debere rationem haberet ejus quod in ipsum impensum est: sive ipse maritus hoc fecit, sive filii ut die. — 22. L. 6, C. de poct. — 23. L. 55, inf. h. t. — 24. L. 24, 2 pen, inf. eod: vide tamen L. un. 2, 5. C. de rei uxor. act. — 25. L. 55, inf. h. t.; L. 21, inf. de re judic. — 26. Immo vide d. L. 21, in fin. — 27. Immo vide L. pen. supr. de jure dote; d. L. 21, L. 22, in pr. inf. de re judic. — 28. L. 12, supr. h. t. — 29. L. 17, in pr. supr. de jure dote. — 30. L. ult. in fin. supr. d. t. — 31. L. 75, 2, supr. d. t. — 22. d. L. 75, in fin.

12. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Maritum¹⁸ in id quod facere potest, condemnari, exploratum est:

13. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

14. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Alia causa est defensoris²¹: quem placet sufficienter videri defendisse, si tantum uxori præstet, quantum consequeretur si ipsum maritum convenisset. — § 1. Eleganter querit Pomponius lib. 18 ex Sabino, si paciscatur maritus, ne in id quod facere possit condemnetur, sed in solidum,

12. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Maritum¹⁸ in id quod facere potest, condemnari, exploratum est:

13. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

14. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Alia causa est defensoris²¹: quem placet sufficienter videri defendisse, si tantum uxori præstet, quantum consequeretur si ipsum maritum convenisset. — § 1. Eleganter querit Pomponius lib. 18 ex Sabino, si paciscatur maritus, ne in id quod facere possit condemnetur, sed in solidum,

12. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Maritum¹⁸ in id quod facere potest, condemnari, exploratum est:

13. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

14. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Alia causa est defensoris²¹: quem placet sufficienter videri defendisse, si tantum uxori præstet, quantum consequeretur si ipsum maritum convenisset. — § 1. Eleganter querit Pomponius lib. 18 ex Sabino, si paciscatur maritus, ne in id quod facere possit condemnetur, sed in solidum,

15. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

16. ULPIANUS, lib. 56, ad Sabinum.

Alia causa est defensoris²¹: quem placet sufficienter videri defendisse, si tantum uxori præstet, quantum consequeretur si ipsum maritum convenisset. — § 1. Eleganter querit Pomponius lib. 18 ex Sabino, si paciscatur maritus, ne in id quod facere possit condemnetur, sed in solidum,

17. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

18. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

19. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

20. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

21. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

22. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

23. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

24. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

25. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

26. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

27. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

28. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona extinguitur.

29. PAULUS, lib. 7, ad Sabinum.

Quia tale beneficium personale²⁰ est, et cum persona ext

